

ВІДГУК
офіційного опонента, доктора медичних наук, професора
Гасюка П.А. на дисертаційну роботу
Скубія Івана Вікторовича
за темою «Особливості фіксації повних знімних
пластинкових протезів на нижній щелепі із
застосуванням самарій-кобальтових магнітів з опорою на
внутрішньокісткових імплантатах»
представленої на здобуття наукового ступеня
кандидата медичних наук
за спеціальністю 14.01.22 – стоматологія.

1. Актуальність теми.

Проблема протезування при повній втраті зубів залишається актуальною, як у вітчизняній стоматології, так і у всьому світі, в зв'язку із цілою низкою питань, що виникають при застосуванні різноманітних матеріалів та широкій поширеності цієї патології. Проблема повної втрати зубів на сьогодні розглядається не стільки як естетична вада, а стільки як комплексне ушкодження організму, що суттєво впливає на якість життя пацієнтів.

Потреба населення в повному знімному протезуванні за даними низки авторів, які досліджували дану проблему достатньо висока і прямопропорційна віковим групам пацієнтів.

У науковій літературі описано багато методик клінічних і технологічних етапів протезування хворих знімними пластинковими протезами. Проте використання сучасних матеріалів та методик при протезуванні знімними пластинковими протезами в деяких випадках недостатньо ефективно.

Варто зазначити, що в клініці повного знімного протезування великого значення надають слизовій оболонці протезного ложа і прилеглих до нього тканин, оскільки відбувається безпосередній контакт із базисом знімного протеза, що подразнює її. Слизова оболонка протезного ложа та навколишньої частини ротової порожнини, перебуваючи в аномальних

умовах, відокремлена від зволоження слиною, піддається постійному навантаженню тиску і механічного подразнення протезом та злущуваним епітелієм, залишками їжі.

На сьогодні існує чимало даних присвячених вивченню стану слизової оболонки протезного ложа і буккального епітелію на фоні використання повних знімних пластинкових протезів, проте, поміж тим, відсутні дані про реакцію слизової оболонки протезного ложа при функціональному навантаженні повних знімних пластинкових протезів, із застосуванням магнітних абатментів.

Таким чином, залишається актуальним питання пошуку методик підвищення ефективності протезування пацієнтів знімними пластинковими протезами при повній вторинній адентії, а особливо на нижній щелепі, зокрема, з використанням самарій-кобальтових магнітних абатментів із опорою на внутрішньокісткові імплантати, що обґрунтовує актуальність роботи, мети й поставлених завдань.

Отже, все вище зазначене свідчить про те що, автором дисертації поставлені актуальні питання сучасної стоматологічної науки, які потребують свого вирішення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Робота є фрагментом Державної програми, яка виконується працівниками кафедри пропедевтики ортопедичної стоматології Української медичної стоматологічної академії: «Удосконалення ортопедичних методів профілактики та лікування вторинної адентії, патологічної стертості, уражень тканин пародонту та захворювань СНЩС у дорослих на тлі загально соматичної патології», державний реєстраційний № 0111U004872 та «Нові підходи до діагностики та лікування вторинної адентії, уражень тканин пародонту та СНЩС у дорослих», № державної реєстрації 0117U000302. За цією темою дисертантом виконаний окремий фрагмент.

2. Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків та практичних рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертація побудована згідно «Основних вимог до дисертації та авторефератів» ДАК МОН України».

Дисертантом проведено глибокий патентно-інформаційний та науковий пошук і детально проаналізована література за останні десятиліття. Наукові положення, сформульовані здобувачем в дисертаційній роботі є науково обґрунтованими та ґрунтовані на поглибленому аналізі даних сучасної літератури, отриманих результатах власних досліджень та їх обговоренні. Відповідно до мети та поставлених задач, автор провів клініко-лабораторне обґрунтування підвищення ефективності протезування пацієнтів знімними пластинковими протезами при повній вторинній адентії на нижній щелепі із застосуванням самарій-кобальтових магнітних абатментів з опорою на внутрішньокісткові імплантати.

В процесі дослідження застосовані сучасні методи, адекватні поставленій меті та задачам. Достовірність отриманих результатів не викликає сумніву, оскільки підтверджується суттєвим обсягом проведених досліджень. Основні положення дисертаційної роботи опубліковані в достатній кількості наукових праць та впроваджені в навчальний процес, а також впроваджені в стоматологічні установи міста Полтави. Автор сформулював аргументовані висновки, які відповідають меті та поставленим задачам дослідження.

3. Наукова новизна положень і висновків, сформульованих у дисертації.

В дисертаційній роботі вперше розроблена конструкція стоматологічного магнітного абатмента для внутрішньокісткового імплантату Classic імплантаційної системи «Implife» (Україна), новизна якої підтверджена відповідним патентом України на корисну модель.

На підставі цього комплексно оцінено особливості клінічного застосування стоматологічних магнітних абатментів (власної конструкції) із опорою на внутрішньокісткові імплантати системи «Implife» на етапах лікування.

Шляхом аналізу лабораторних даних та проведених клінічних досліджень вперше отримані результати застосування самарій-кобальтових магнітів для фіксації повних знімних пластинкових протезів при адентії нижніх щелеп.

Результати клінічних спостережень при протезуванні повними знімними протезами на нижню щелепу дали здобувачу уперше можливість обґрунтувати та застосувати спосіб визначення оклюзійних контактів антагонуючих зубів, що включає отримання в порожнині рота оклюзіограми (за допомогою плівки Prescale) контактних точок зубів, котрі знаходяться в площині, перпендикулярній функціональній осі зуба. Дана новизна дослідження, як і належить, підтверджена патентом України на корисну модель.

Також автором за власною методикою застосовано спосіб виявлення запалення слизової оболонки порожнини рота на етапах ортопедичного лікування з метою оцінки змін кольорових показників слизової оболонки протезного ложа при протезуванні повними знімними протезами на нижню щелепу.

4. Теоретичне і практичне значення дослідження.

В дисертаційній роботі автором розроблено, запропоновано, а також впроваджено в практичну стоматологію стоматологічний магнітний абатмент з самарій-кобальтовим магнітом для протезування пацієнтів знімними пластинковими протезами при повній вторинній адентії на нижній щелепі за допомогою протезів з опорою на внутрішньокісткові імплантати системи Implife, який дозволяє досягти надійної фіксації знімного протезу, забезпечує підвищення ступеню надійності та ефективності протезування, що безумовно

дає можливість скоротити строки адаптації, підвищити якість відновлення естетичної, мовної та жувальної функції вищезгаданих пацієнтів.

Результати дисертаційного дослідження були впроваджені в провідні як державні, так і приватні стоматологічні установи м. Полтави, а матеріали дисертації використовуються в навчальному процесі низки профільних кафедр Української медичної стоматологічної академії.

5. Повнота викладення результатів дослідження в опублікованих роботах.

Основні положення дисертаційної роботи Скубія Івана Вікторовича відображені в 24 наукових працях, із них 8 статей опубліковано у фахових виданнях України, 2 статті – у закордонних наукометричних журналах, 1 стаття у науково-практичному журналі України, 4 Патента України на корисну модель, 2 авторських свідоцтва на твір, 7 тез конференцій.

6. Оцінка вмісту дисертації.

Дисертаційна робота викладена на 204 сторінках комп'ютерного тексту (146 сторінок основного тексту роботи) та ілюстрована 69 рисунками та 2 таблицями, її структура побудована за традиційним принципом. Дисертаційна робота складається із вступу, огляду літератури, характеристики об'єктів та методів дослідження, розділів власних досліджень, аналізу та обговорення отриманих результатів, висновків, практичних рекомендацій та списку використаних джерел.

У вступі обґрунтовано та висвітлено актуальність теми, мету та завдання дослідження, наукову новизну і практичне значення даної роботи.

Розділ 1. “Огляд літератури” викладений на 27 сторінках написаний літературною мовою з критичним підходом, носить аналітичний характер та відображає сучасне бачення автором проблематичних питань. В кінці всього огляду дисертант аналізує дані літератури з питань, що вирішуються та обґрунтовує доцільність розв'язання поставлених задач особистого дослідження. Технічні та редакційні погрішності, які мають місце в розділі не

впливають на цінність огляду. Тому всебічний практичний аналіз літератури обґрунтовує необхідність виконання даної дисертаційної роботи.

Відповідно до поставлених задач дослідження, огляд літератури складається з 5 підрозділів, у яких автор проводить аналітичний аналіз потреби населення в знімному протезуванні, позитивних та негативних властивостей знімних пластинкових протезів, методах фіксації повних знімних пластинкових протезів, показів та протипоказів до фізико-механічних методів фіксації, а також методів визначення функціональної цінності знімних пластинкових протезів.

Зауваження – зустрічаються посилення на літературні джерела минулого століття, технічні та редакційні огріхи, які мають місце в розділі не впливають на цінність огляду.

В розділі 2 «Матеріали і методи дослідження», який викладений на 31 сторінці і включає 3 підрозділи (лабораторних, клінічних методів та методики статистичної обробки отриманих результатів) наведена ретельна характеристика матеріалу та проведений опис методологічних підходів, які застосовувались в процесі досліджень. Для вирішення поставлених задач дослідження автор використав значний арсенал різноманітних методів, які використовуються в сучасній стоматології.

Особливої уваги заслуговує спосіб виявлення запалення слизової оболонки порожнини рота на етапах ортопедичного лікування, який передбачає візуальну оцінку слизової оболонки рота та додаткове дослідження слизової оболонки за допомогою цифрового мікроскопа Supereyes B003.

Основні результати даного розділу висвітлені в десяти наукових працях, включаючи статті, тезу, патенти України на корисну модель та свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір.

Розділ 3 під назвою: «Результати лабораторних досліджень» містить 8 сторінок і включає 3 підрозділи, де автор відповідно висвітлює

результати санітарно-хімічних досліджень зразків самарій-кобальтових магнітів, результати дослідження клітинної культури *in vitro* гістотоксичного впливу витяжок зі зразків самарій-кобальтових магнітів на культивовані клітини та результати гістологічних досліджень тканини дослідних тварин, яким імплантовані самарій-кобальтові магніти.

Результати розділу статистично висвітлені у 2 таблицях із результатами визначення вмісту відновлюваних домішок у дослідних зразках магнітів типу самарій-кобальт та результатами визначення зміни величини рН витяжки із самарій-кобальтових магнітів, вдало проілюстровані 8 мікрофотографіями з результатами дослідження методом клітинної культури *in vitro* та гістологічної картини навколо імплантованого зразка через 7, 14 та 30 діб після операції відповідно.

Розділ закінчується висновком, в якому автор, за результатами проведеного дослідження, врахувавши незначну інтенсивність клітинної реакції сполучної тканини на імплантацію дослідних зразків, стверджує, що дослідні зразки є біосумісними з тканинами експериментальних тварин в місці їх імплантації та можуть вільно застосуватись в медичній практиці.

Дане твердження дисертант пов'язує з відсутністю насамперед ознак дегенеративних змін, пухлин, некрозу тканин за морфологічними ознаками в сполучнотканинній капсулі та в прилеглій сполучній тканині навколо всіх імплантованих зразків.

Основні наукові положення даного розділу оприлюднені в збірнику матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції та статті вітчизняного фахового видання, на основі котрої було отримано свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір.

В цілому, розділ викладений послідовно з наукової точки зору, із логічним заключенням, легко читається *без зауважень*.

Розділ 4 носить назву «Результати клінічних досліджень» містить 29 сторінок і включає 3 підрозділи.

В *першому підрозділі* у вигляді 16 рисунків автор вдало висвітлює результати статистичного аналізу цифрових значень жувальних проб по кожній групі досліджуваних пацієнтів різні терміни дослідження.

Результати даного підрозділу дали можливість автору підкреслити той факт, що фіксація повних знімних протезів на нижній щелепі за допомогою саме стоматологічних магнітних абатментів з опорою на внутрішньокісткові імпланти демонструє переваги з точки зору відновлення ефективності жування.

В *другому підрозділі* автором проведено дослідження отриманих оклюзіограм з подальшою цифровою обробкою, у представників контрольної групи проводили в день обстеження, а у першій та другій дослідних групах в день накладання протезів та на 30 добу після протезування.

Даний підрозділ висвітлений 13-ма фотографіями з даними статистичного аналізу результатів цифрової оклюзіографії, включаючи графічні зображення показників площі тиску.

Слід зазначити, що тест за критерієм Вілкоксона, за яким автор проводив порівняння в двох залежних вибірках дослідних груп, дозволив йому підтвердити альтернативну гіпотезу щодо статистичної значимості відмінностей цифрових показників в дослідних групах у різні терміни спостереження.

Мотивуючись цифровими даними цього підрозділу автор акцентує увагу на тому, що високі значення оклюзіографічних показників в другій дослідній групі свідчать про більшу функціональну спроможність та підтверджують позитивне значення внутрішньокісткових імплантів як факторів раціонального перерозподілу жувального тиску.

Третій підрозділ розділу клінічних досліджень «**Результати дослідження кольорових показників слизової оболонки протезного ложа на етапах ортопедичного лікування**», як і випливає з назви, присвячений результатам досліджень кольорових гістограм слизової оболонки порожнини

рота в дослідних групах пацієнтів, які проводили в наступні терміни: до лікування, на 7 добу після накладання протезів і відповідно на 30 добу після протезування.

Аналіз числових значень кольорових гістограм дали можливість автору резюмувати про вплив механічного навантаження знімної пластинкової конструкції на рівень гіперемії слизової оболонки протезного ложа та найбільш успішний перебіг адаптаційних процесів у пацієнтів другої дослідної групи.

Відповідно, всі основні наукові положення даного розділу оприлюднені в чотирьох статтях фахових видань та одних тезах конференції.

В цілому розділ написаний грамотно *зауваження відсутні*.

Розділ 5 «Узагальнення отриманих результатів досліджень», містить співставлення отриманих в роботі результатів дослідження із вже відомими. В даному розділі, як в ніякому іншому, проявляється уміння автора аналізувати одержаний фактичний матеріал, робити узагальнення та співставляти результати отриманих власних досліджень з літературними джерелами. Дисертант стисло підсумовує основні здобутки дисертаційної роботи та наочно підсумовує наукову і практичну значимість дисертації вказуючи, на те, що застосування магнітного абатмента власної конструкції дозволило встановити, що на 30 добу після протезування, показники жувальної ефективності були вищі на 12,6%, показники сили тиску на 10,5%, а площі тиску на 17,2%, в порівнянні з першою дослідною групою.

Автор підкреслює, що об'єктивним підтвердженням ефективності запропонованої конструкції є також зниження вираженості судинної реакції протезного ложа, що сприяє більш успішній адаптації пацієнтів другої дослідної групи.

Зауваження – на мою думку, варто було б збільшити кількість даних сучасної літератури, порівнюючи з отриманими результатами власних досліджень, проте це не зменшує цінність розділу.

Висновки та практичні рекомендації сформульовані відповідно до отриманих результатів, обґрунтовані, відповідають поставленим завданням дослідження та мають наукову та практичну цінність.

Зауважень до висновків та практичних рекомендацій немає.

Список літератури, що містить 253 бібліографічних джерел, з них 218 вітчизняних та 35 іноземних авторів, оформлено відповідно до загальних бібліографічних вимог.

Дисертація викладена на 204 сторінках комп'ютерного тексту (основний текст роботи викладено на 146 сторінках) та ілюстрована 69 рисунками і 2 таблицями, а також додатками.

Зміст автореферату І. В. Скубія повністю відображає головні положення дисертаційного дослідження.

Основні положення роботи відображені в 24 наукових працях, із них 8 статей опубліковано у фахових виданнях України, 2 статті – у закордонних наукометричних журналах, 1 стаття у науково-практичному журналі України, 4 Патента України на корисну модель, 2 авторських свідоцтва на твір, 7 тез в матеріалах науково-практичних конференцій. Зміст наукових робіт в повному обсязі висвітлює наведені положення дисертації згідно кожного розділу.

В плані дискусії хотілося б отримати відповіді на запитання:

1. Чи враховувались Вами в клінічних дослідженнях дані анамнезу різних груп пацієнтів щодо попереднього користування протезами?
2. Ви стверджуєте, що на 10-ту добу культивування відбувається формування трьох зон росту, а що Ви визначали на 14 добу свого дослідження?
3. Які ознаки асептичного запалення Ви спостерігали при імплантації дослідних зразків в організм експериментальних тварин?

ВИСНОВКИ

Дисертаційна робота Скубія Івана Вікторовича «Особливості фіксації повних знімних пластинкових протезів на нижній щелепі із застосуванням самарій-кобальтових магнітів з опорою на внутрішньокісткових імплантатах» представлена на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.22 – стоматологія є завершеною самостійною науково-дослідною працею та має безперечну наукову новизну і практичну цінність.

За обсягом проведеного дослідження, глибиною аналізу, новизною отриманих результатів, обґрунтованістю і достовірністю висновків та положень, дисертація Скубія І. В. за темою «Особливості фіксації повних знімних пластинкових протезів на нижній щелепі із застосуванням самарій-кобальтових магнітів з опорою на внутрішньокісткових імплантатах» повністю відповідає п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів» Постанови Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів № 656 від 10.08.2015 року та № 1159 від 30.12.2015 року) щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.22 – стоматологія.

**Офіційний опонент,
завідувач кафедри
ортопедичної стоматології
Тернопільського національного
медичного університету
імені І. Я. Борбачевського МОЗ України,
доктор медичних наук, професор**

П. А. Гасюк